

MIN SAMLING PITEÅ-STÄMPLADE FRIMÄRKEN

Av Einar Lundström

Litet posthistoria

»Norra posten» avgick från Stockholm alla måndagar på aftonen kl 6 över Uppsala, Gävle, Hudiksvall, Sundsvall, Umeå, Piteå, Luleå och Torneå.

Redan 1643 hade postlinjen blivit framdragen till Piteå. Andra uppgifter gör gällande, att Piteå skulle ha fått sitt postkontor redan 1640, Luleå 1641 och Torneå 1642.

Jag citerar ur *Piteå-Tidningen* 18 juni 1960: »Med så stor hastighet framfördes ej posten trots de stränga bestämmelserna. Postbönderna var ofta försumliga och hade annat arbete och postdrängarna lät ibland uppehålla sig på vägen av »sömnaktighet och lättja, genom otidigt snack eller eljest av andre orsaker». Vägförhållandena var utomordentligt besvärliga. Någon förbättring av det hela inträdde visserligen 1646, då postdrängarna ålades, att i stället för att löpa till fots, framföra posten ridande. Ett brev som avgick från Stockholm den 11 augusti 1648, passerade Sundsvall den 16 och framkom till Piteå den 25 augusti kl 12 middagen, tog alltså en tid av 14 dagar».

För såväl Piteå som Luleå kom kontoren länge att flytta med postmästaren. Hade postmästaren sin bostad i gamla staden, höll han också kontoret där, d v s vad vi kallar Öjebyn, eller Gammelstaden.

Piteå torde länge ha ansetts som det mest betydande kontoret. Så t ex kom postmästartjänsten i Piteå från 1836 att förenas med befattningen som postinspektör för Norrbottens län. Staden var den tiden också säte för Länsstyrelsen.

För den som vill studera Piteås historia, rekommenderas den minneskrift som 1921 utgavs till stadens 300-årsjubileum med krigsarkivarien, fil dr *Birger Steckzén* som författare. S., som är Piteå-son, uppger de olika postmästare, som varit i tjänst, något som också kan utläsas i byråsekreterare *Ernst Grapes* stora arbete Postkontor och Postmästare. Osäkerhet råder om de första, där namn som *Olaus Reff* och *Michael Andersson* nämns (Grape har dem inte i sin förteckning) och likaså om *Erich Mickelson* (1651) och *Ludvig Jöransson* (1652). Enligt Grape skulle inte bara de två sistnämnda ha gjort postmästartjänst utan även *Johan Olofsson Cundet*. Mickelson skulle f ö ha innehaft tjänsten år 1643 redan och slutligen på nytt år 1651.

Postmästarn i Piteå var sällan på posten utan i skärgårn för att fiska!

Med bestämdhet vet man, att *Hans Larsson Bergh* tjänstgjorde som postmästare 1674–89. Om denne sades det, att han var mycket försumlig i tjänsten och att han sommartid sällan anträffades. **Han höll sig i skärgården och fiskade.** Om somrarna i Piteå för 300 år sedan var lika bra som nu, kan man gott förstå honom. Dessutom var fisket nog betydligt mer lönande än vad fallet är i dag.

Efter Berghs fränfalle 1689 övertog änkan tjänsten. Det förhållandet, att hon varken kunde läsa eller skriva, torde ha vållat borgmästare och råd, dvs magistraten, bekymmer, och det uppges, att dessa varit tvungna »taga posten till sig». Hon överlevde maken i endast två år.

1685 hade kontoret i Piteå inte större intäkter än 16 à 19 daler, dvs det var mindre än vad som behövdes för kontorets underhåll. Det sägs, att uppbördsbeloppet starkt påverkades av att tjänstebreven gick fritt. På 1730-talet hade inkomsterna stigit till 125 à 130 daler.

Under Carl XII:s tid hade tjänstemännen i statens tjänst det svårt. Så knappades de från början mycket små lönerna in ytterligare, och utbetalningarna skedde oregelbundet, ja, det hände faktiskt, att lönerna helt uteblev långa tider.

Redan 1716 hade man haft påhålsning av ett 50-tal kosacker på härjningståg längs det norrbottniska kustlandet. I Rosvik, som ligger mellan Piteå och Luleå, lyckades emellertid en bondepostering hinna upp ryssarna. Man sköt 10 av dem, och de andra flydde. Kosackernas byte som bestod av inte mindre än 50 lass »penningar, guld, silver och sköna kläder, vin, brännvin och tobak», lade bönderna beslag på. Man tog med sig allt utom 6 lass, som man satte en bonde att vakta. Denne söp sig dock full, kosackerna kom tillbaka och slog ihjäl bonden och tog med sig de 6 återstående lass. Piteåbönderna i sin tur vägrade att återlämna till de rättmätiga ägarna det man kommit över, med påföljd, att borgarna som nu återvänt efter sin flykt från staden, fann sig vara utplundrade och fattiga i sina skövlade hem.

Värre blev det i alla fall 1721. 14 juni det året kom ryssarna på sina galejor. Det uppges, att 300 kosacker skulle vid Öjebyn ha kommit i strid med 60 man ur Västerbottens regemente och att svenskarna skulle ha vunnit bataljen, något som dock kan ha varit något av en skönmålning. Ryssarna kom dock tillbaka och denna gång med en större styrka, något som gjorde, att de svenska soldaterna tvangs ge vika.

Piteå stad och den kringliggande bygden kom så i ryssarnas händer. Sedan man plundrat staden, antände man den, så att allra största delen gick upp i lågor. Kyrkan undgick dock förstörelse. Förlusten av det stulna och förstörda beräknades till inte mindre än 100.000 daler kopparmynt.

Den ryska mordbrännarflottan hade på sin seglats ödelagt allt på sin väg från Söderhamn och upp till Piteå i norr. Piteå blev den sista stad man hann med. Innan man kom fram till Luleå, fick man order att återvända. Freds-

förhandlingar pågick och resulterade 30 augusti i den för vårt land så hårda freden i Nystad.

Staden var 1721 100 år gammal. Man hade på ett århundrade byggt upp två olika städer och härjats av två eldsvådor, 1652 och 1666. 1716 hade staden plundrats. 1721 hade man inte ens tak över huvudet, utan man stod på bar backe. Man flyttade i många fall ifrån staden.

Postmästare var år 1721 *Elisabeth Winblad von Walter*, förmodligen änka efter f d borgmästaren Henrik Winblad von Walter. Makarnas 3 söner hade stupat vid Poltava. När man kommit tillrätta med den värsta oredan efter ryssarnas framfart, bad hon poststyrelsen om tillgift, när hon försenad skickade in räkenskaperna och samtidigt i rörande ordalag skildrade stadsbornas bekymmer.

En annan Piteå-född författare, *Alfhild Axelson*, berättar om gruff mellan en rådman *Höjer* och postmästare *Swedman* 1727 och hur den sistnämnde för att få behålla sitt ämbete skrev till postdirektören och utlovade 1/2 tunna lax till hösten i avsikt att påverka höga vederbörandes beslut. Och, säger Alfhild Axelson, det är tydligt, att s k handtryckning har gamla anor!

Handtryckningen tycks ha hjälpt, eftersom Swedman tydligen fick behålla sitt ämbete och både hans son och sonson kom att efterträda honom.

Om en *ilsken* postmästare berättas också. Denne hette *Fredrik Gustaf Clementeoff* (1857–89). Han lär ha varit så besvärlig att göra med, att kunderna gläntade på dörren för att se, om den gamle satt vid postdisken. Var så fallet, vände man helst. När dottern *Aurore* tjänstgjorde, var om-sättningen större. Kanske bidrog C:s höga ålder till hans vresighet. Han lär ha skött sysslan, tills han dog vid 89 års ålder.

Samlare, handlare och med egen samling PITEÅ-stämplade frimärken.

Jag är född och uppvuxen i Piteå och lämnade min hemstad vid 16 års ålder för fortsatta studier i Luleå. Vid 18 1/2 års ålder kom jag till Stockholm. Mycket intressant hände mig de följande åren, men det är en annan historia. Kort sagt – vid 30 års ålder var jag nödsakad byta yrke och blev frimärkshandlare.

Min far hade samlat frimärken men tydligen inte fått tillgång till *sin* fars affärskorrespondens. När jag som 7-åring blev föräldralös och kom att uppfostras hos min farfar, torde det inte ha funnits några som helst restriktioner i den vägen. Jag kan än i dag komma ihåg, att jag klippte och rev av massor med frimärken och hur jag klistrade upp mängder av dem i för ändamålet ifråga anskaffade anteckningsböcker.

Med åren lärde jag alltmer och förstod tidigt det väsentliga. Tillsammans med en skolkamrat (som drygt 30 år senare blev min medarbetare) köptes frimärken från annonserande handlare. Vi delade köpet, sålde och konkurrerade högst officiellt med varandra på rasterna i läroverket. Efter skolans slut delade vi på den inte särskilt stora kassan – i all hemlighet, förstås!

Tyvärr brann stor del av centrala Piteå 1926. Min farfars fastighet strök också med och då också en del av mina frimärken.

I Stockholm gick jag med i olika föreningar och tog 1935 tillsammans med *Franz Obermüller* och *Georg Lindman* initiativet till Föreningen (Frimärks-) Samlarens bildande. Samma år registrerade min fästmo och jag i hennes namn *Frimärkskompaniet*, vårt första företag. Detta gick 1941 upp i *Frimärkshuset A/B*. Detta år hade mina inkomster sjunkit starkt. Min huvudsakliga sysselsättning var som margarinförsäljare på bagerier i Stockholm. Fettransoneringen hade medfört ett stort inkomstbortfall. Vi blev 1941 frimärkshandlare för gott.

Till företaget lyckades min hustru och jag knyta duktiga och ambitiösa medarbetare. Expansiv som jag är stod det inte på, förrän vi fick en god utveckling. Detta medförde bl a, att vi ganska snart blev marknadsdominerande och att även ett renodlat grossistföretag liksom också ett företag i Finland kom till stånd — det sistnämnda dock avvecklat efter så där 5 år.

För den, som sysslar med detaljhandel av frimärken, ges goda möjligheter att snabbt lära olika områden inom filatelin. Effektivast är dock att *samla* ett område. Viktigt är även att skilja den privata ekonomin från företagets.

För så där 35 år sedan erbjöds vi vid ett tillfälle ett vackert 20/*Tretio*. Jag kan än i dag erinra mig, hur den kvinnliga medhjälparen kom in på mitt kontor med märket i pincett och säljaren i släptåg.

Jag gjorde omedelbart en undersökning och kunde konstatera, att märket var äkta och i fullt samlingsberättigat skick. Enda anmärkning var en bruten hörntand. Märket var stämplat PITEÅ.

Första förvärvet

Många gånger hade jag hört vänner bland kunderna säga ungefär så här: »Vad ska Du med den här samlingen till — Du är ju *handlare*. Den skulle bättre passa mig som *samlare*.»

Jag hade helt klart för mig, att jag genom att samla PITEÅ-stämplade märken skulle kunna få ett område, som ingen av mina frimärkssamlande vänner gärna skulle göra anspråk på att förvärva.

Jag kom på det sättet att bygga upp en samling med allt som har samband, dvs inte bara stämplade märken utan också t ex försändelser av olika slag, och jag fick oanad hjälp.

I samlingen sitter här och var en lapp eller en anteckning eller kanske ett meddelande från en vän, som visar, att det eller det märket eller brevet kommit som gåva. Jag har haft anledning glädjas många gånger, något som jag skall återkomma till i fortsättningen av denna artikel. Ivrigast har eldsjälens och entusiastens i Norrbottens Filatelistförening, *Fred Svenson* i Luleå varit. Från honom har det under åren kommit hundratals objekt.

Med åren har mina vänner kommit underfund med mitt samlarområde. Har jag tittat på en internationell eller annan auktion, där ett PITEÅ-objekt funnits med, har det ofta sagts: »Det där ska naturligtvis Einar ha till sin privata samling. Han lär väl få avstå någonting annat».

Jag har ansett, att man måste pruta på kvalitetskraven, när man samlar ett område såsom jag gjort. Det är helt enkelt inte nödvändigt, att objekten helt och hållet är felfria. Man ska ju inte tävla med andra för att få en medalj utan strävar efter eget gottfinnande och möjlighet att komplettera inom den ram man ställt upp. Givetvis bör det å andra sidan vara så tilltalande märken som möjligt, men jag har ansett defekter som t ex tunna fläckar, riss, brutna och felande tänder, ja, t o m reparerade märken acceptabla, om andra inte stått att få. Däremot har jag försökt att så långt som möjligt få tag i tilltalande och tydliga, odiskutabla stämplat. Som den kvalitetsjägare jag ändå är, har det under åren också hunnit bli åtskilliga byten till högre klass.

Vid de tillfällen samlingen visats har jag nöjt mig med att ta med märken fram till omkring 1920. Min tid har hittills inte medgett att hinna montera resterande årgångar. Det finns frimärken även av de flesta senare emissioner. Min avsikt är förresten att försöka annonsera efter komplettering på just modernare årgångar, när tiden så medger.

För att göra samlingen så levande som möjligt har jag brutit mot gängse utställningsregler genom att ge personliga kommentarer till objekten på albumbladen. Avsikten har ju aldrig varit att underställa samlingen en jurygranskning.

När jag började samla PITEÅ-stämplat, hade begreppet *ortssamlande* ännu ej präglats. Andra samlare har kommit efter. Man har utvecklat denna form av samlande på olika sätt och ofta gjort mycket mer av det hela än jag kunnat föreställa mig.

Mig har detta ortssamlande givit många glädjestunder. Piteåförhållanden och -släkter har ibland passerat revy. Det har ofta funnits anledning att

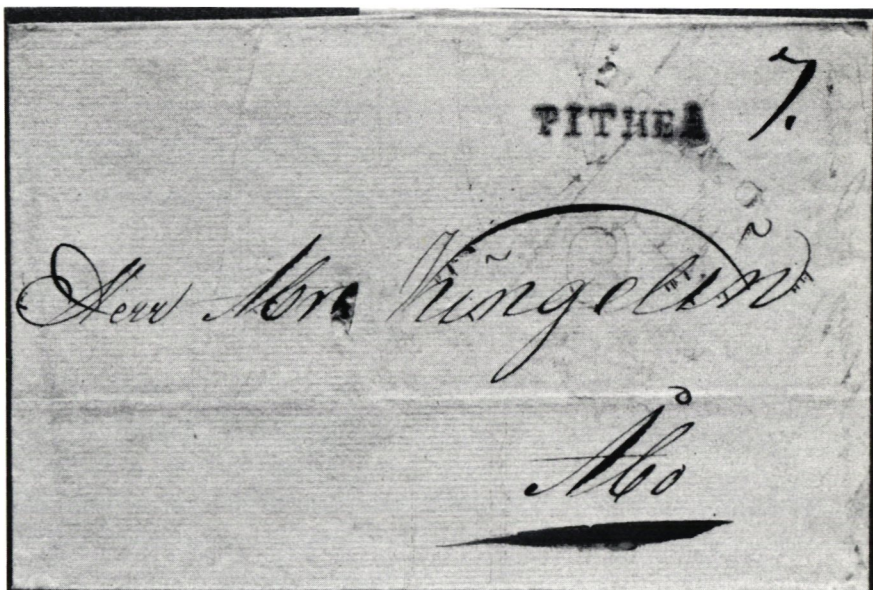
fördjupa sig i olika förhållanden.

Alldeles särskilt hedrad kände jag mig, när jag 1971 till *PITEÅS* 350-års-jubileum blev inbjuden att visa min samling i PITEÅ kommunalhus.

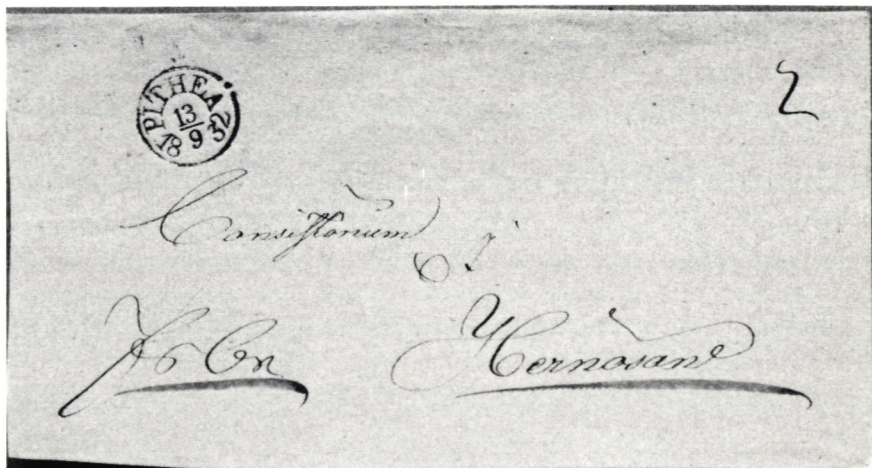
Vid ett senare tillfälle har samlingen varit utställd i *Postmuseum*.

En snabbtitt på samlingen

Den förfilatelistiska delen består av 8 omslag med rakstämpel. Tre av dessa har gått till Finland. Två av breven har lösenbelagts.

Tydlig rakstämpel på brev till Finland

Bågstämpel på brevomslag

Antalet bågstämplar, som förresten är eftersökta — är 4.

Fyrkantstämplar på försändelser förekommer till ett antal av 15 ex. För stämpelstudium högst intressant.

Emellanåt är brevinnehållet med. Så är t ex fallet med en av försändelserna till Finland med rakstämpel. Det talas där om ett fartygsbygge på Tingsholmen utanför Piteå. Försändelsen fick lösas med 58 kopek. Kan ha innehållit fartygsritning t ex. Själva brevet är ej fullständigt.

Ett brev från Frankrike har fått en charmant lösenstämpel »56».

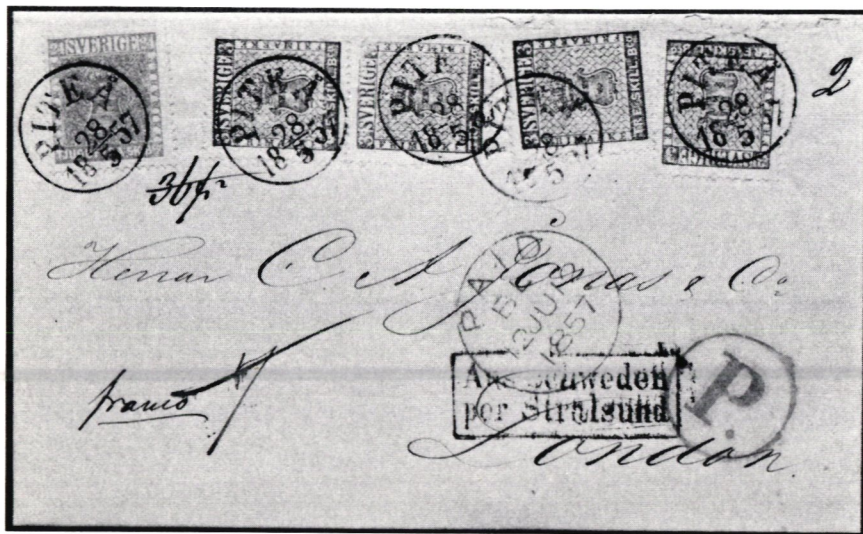
En god vän, *Arne Olsson* i Bromma, glädde mig stort, när han skänkte mig brevet till Havanna på Cuba. Över det filatelistiska i försändelsen kan man uppehålla sig länge. Det för en PITEÅ-bo intressanta med försändelsen är avsändarens, fru Degerman i PITEÅ, anmodan till sjökapten Tensfell att vara vänlig överlämna det inneslutna meddelandet till hennes son Carl.

Brevet avsändes nyårsaftonen 1857, anlände till Hamburg 18 januari och till Havanna den 23 februari.

Breven talar

Det är någonting helt fantastiskt med brev och försändelser, som berättar om människors levnadsförhållanden förr i tiden.

För någon tid sedan hade jag tillfälle se en 500-årig försändelse från främre Asien, på sin tid sänd med kamelryttare, då långt mer än i dag ett normalt sätt. Visst skulle man önskat, att man kunnat helt tolka det budskap försändelsen innehöll.

Fyra 3-skillingar + 24 sk banco. Fullständigt brevinnehåll

Av *PITEÅ-brev* har det hunnit bli ett antal under alla de här åren. Trevligt nog kan man t ex följa en trävaruhandlares affärer på England från skillingbancotiden ett par decennier, innan de stora skogsbolagen uppe i norr börjar ta form.

Ett färgfriskt och fräscht brev med 4 ex 3 skilling banco och en 24 skilling inleder. Man brukar säga, att det här brevet har något av »råge», eftersom det kommit med ett extra hörn på en av treskillingarna.

Trävaruhandlanden-agenten J A Engman låter i det här brevet 1857 förstå, att det är svårt att göra affärer på England. Tydligen tog det i alla fall upp sig, eftersom han finns med flera gånger under åren, liksom också till annan adress i England.

Det här brevet lyckades jag förvärva till ett efter dåvarande förhållanden mycket högt pris. Mina vänner ansåg, att jag betalt på tok för mycket. Ett för mig starkt bidragande förhållande till att jag gick så högt i mitt anbud var givetvis, att brevet gått från min hemstad.

Ett par av de Engmanska breven återvände från en av de engelska adresserna till PITEÅ av någon anledning och kom att användas som tätningsmaterial vid ett husbygge i staden. Man kan beräkna, att huset ifråga revs omkring 60 år senare och att breven då kom fram och tillvaratogs. Då fanns det frimärkssamlare bland de nyfikna pojkarna. Min sagesman uppgav, att det rört sig om åtskilliga brev men att de flesta av pojkarna rivit av frimärkena, något som vi ju alla gjort en gång.

Snett centrerade och omvända 6-skillingar men den enda 36-skillingfrankering från Piteå jag sett med denna kombination av märken

6-skillingarna finns med i ett löst exemplar i godtagbar kvalitet och ett brev till England med 2 ex + 24 sk banco.

När det gäller 8 *skilling bancon*, är det som vanligt något blandad kvalitet. Man lägger dock märke till ett ovanligt välstämplat märke och dessutom en klargul nyans på ett annat exemplar samt som avslutning två märken med samma datering. Man kan gott föreställa sig, att dessa kommit från samma försändelse.

Lodrätt par 8 sk banco på brev till Laurvig är på olika sätt intressant. Så kan en tidig ägarstämpel från Prag i sig berätta något om hur objekt byter ägare. Det hör till saken, att jag köpte objektet på en auktion i Hamburg hos framlidne vännen *Edgar Mohrmann*.

När det här förvärvades, var det inte många som samlade brev

Av 24 skilling *bancon* finns det bara 2 märken med. Dessa är dock felfria. Påtagligt intressant är märket i brunröd färg och »torrt» tryck, ett av de få jag känner till i sitt slag.

Skillingbancodelen avslutas med ett brev ur Engman-korrespondensen, sänt till England och valörerna 4, 8 och 24 sk banco — ett mycket vackert objekt f. ö.

»Torrt» tryck på sista nyansen

Vapen- och lejonmärken

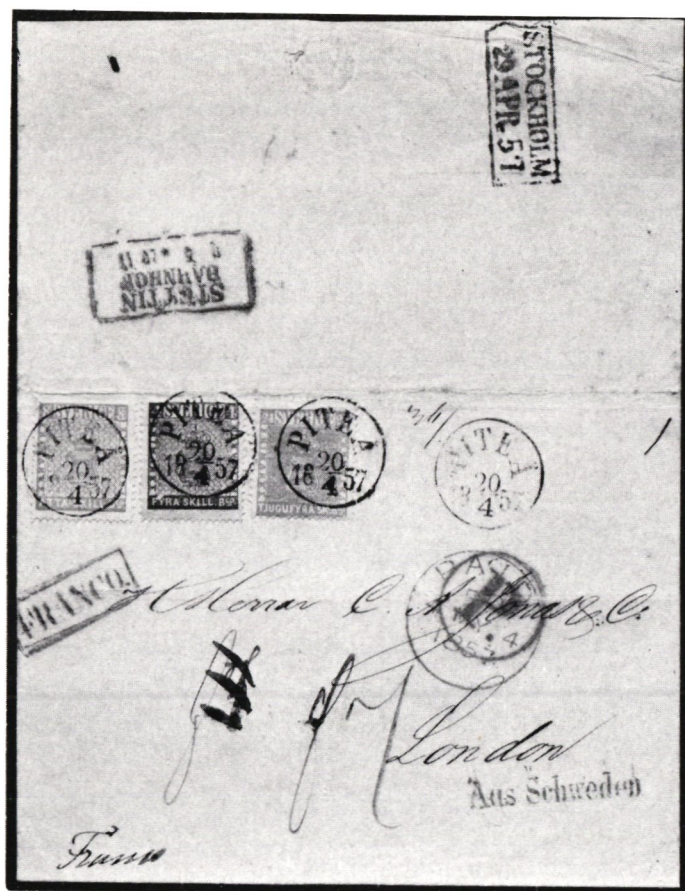
Bland det som varit svårast få tag i märks ett 9 öre *vapen*. Det är bara några få år sedan jag lyckades förvärva det märket och då efter ett sammanträffande med ordföranden i Norrköpingsföreningen, *Gustaf Hedlund*. Gustaf anförtrorde mig, att han köpt märket av Frimärkshuset en gång i tiden!

Ett brev med 3 öre lejon och 9 öre vapen må betecknas som mycket tilltalande.

Gärna visar jag brevet till Brahestad från handelsfirman Lundberg i Piteå. Det har en trevlig *blandfrankering* med vapen- och ringtypsmärken just i skarven mellan dessa emissioner. Det bevarade innehållet säger, att man vill köpa smör från Finland. Lundbergs drev stort med affärer i bl a tjära, lax och smör. Från »lappmarkerna» hämtade man skinn, och där sålde man förnödenheter. *Alfhild Axelson* har i bokform återgivit en omfattande korrespondens från resorna upp till Lappland. Tänk så annorlunda, innan bilarna var påtänkta!

Lundbergska brevet och fröken Axelsons bok ger anledning att med så mycket större intresse fördjupa sig i de förhållanden, som rådde för gott och väl 100 år sedan.

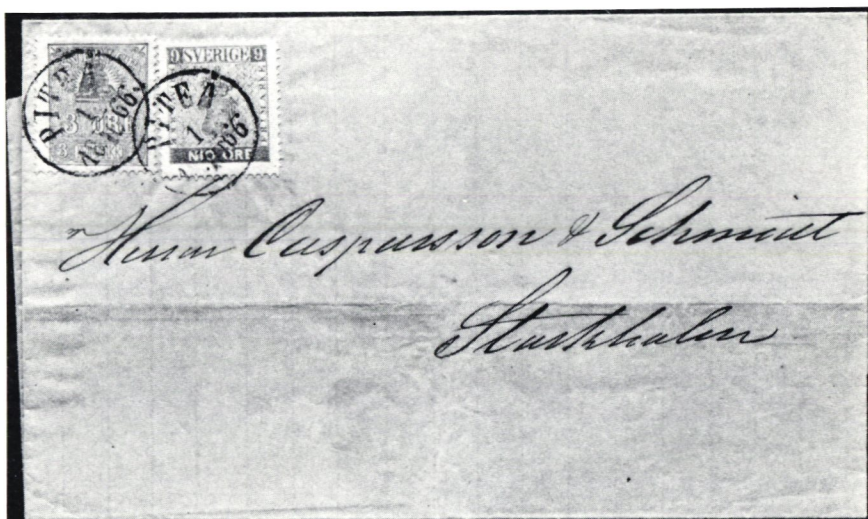
Av 12 öre *vapen* finns några olika nyanser. Två rek-brev med vapenmärken finns också med. Det »svåraste» är det med ett 50-öres och 2 ex 24-öres.

En pärla. 8+4+24 sk banco
 April 1857 tog det här brevet 9 dagar för att nå Stockholm

När det gäller de övriga vapenmärkena är inte mer att säga än att jag försökt få dem felfria och något så när vackra samt givetvis i så stor nyansrikedom som möjligt. Så finns t ex med en *a-nyans* för 24 öre Vapen med stämpel 27/12 1858 och 2 tidiga 50 öre Vapen. Den ena av dessa är typisk för den första leveransen av dessa märken och är stämplat redan 19 juli 1858. Nästa märke, som är ett praktexemplar, är en gåva från min gamle nyss bortgångne vän *Bror Gudmundsson* i Helsingborg.

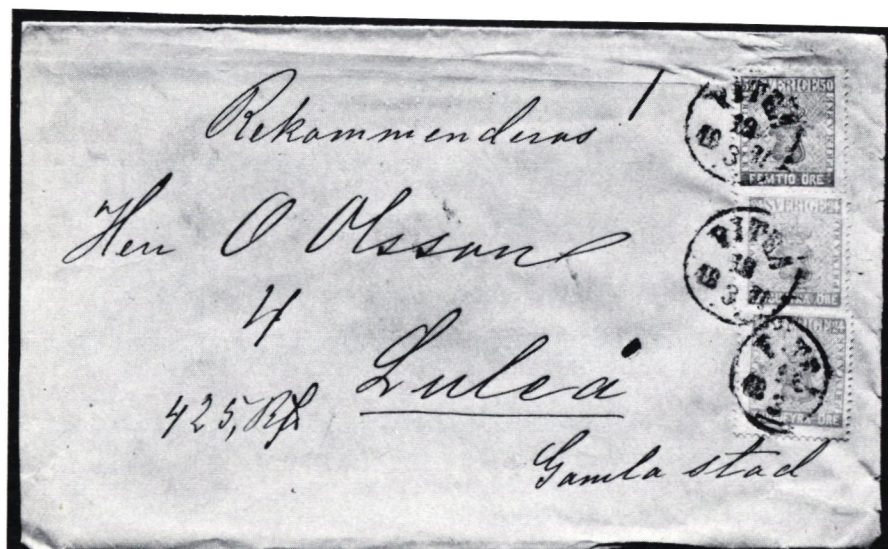
3 öre lejon finns i flera tilltalande exemplar. Av 17-öres har det trots stora ansträngningar inte varit möjligt få tag på mer än ett par violetta och ett grått, det sistnämnda fö ett nyförvärv liksom också brevet med 17 öre violett.

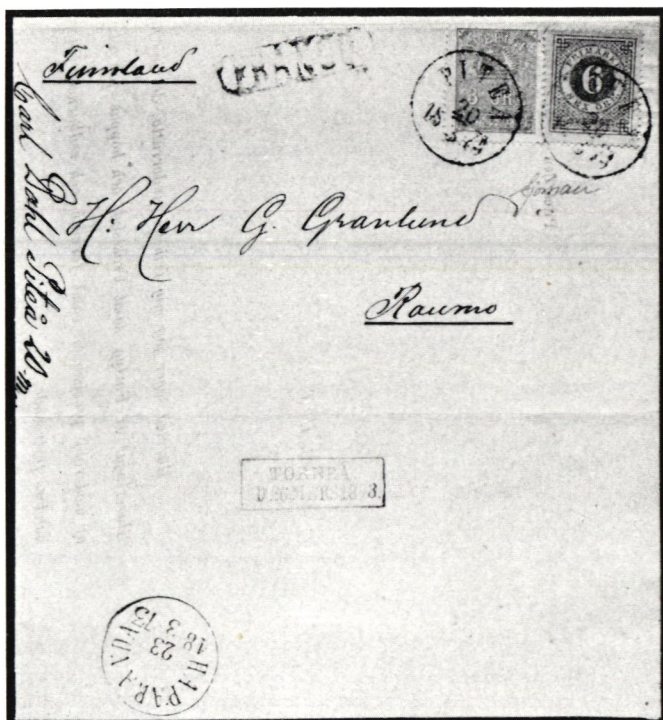
3 öre lejon och 9 öre vapen

Hade man tömt portolådan hos Lundbergs, eftersom det gällde ett utlandsbrev med högre porto än vanligt?

Brevinnehållet och lacksigillen har ibland givit otydlig eller t o m deformerad stämpel

Blandfrankering på trycksak till Finland. Av någon anledning tog det 3 dagar att passera gränsen

Ovanligt med bevarad trycksaksförsändelse till Frankrike. Dessutom en ringtypskombination som katalogerna inte känner till

Det *blandfrankerade brevet* från Carl Dahl till Granlund i Raumo, Finland är ett även internationellt gott objekt. Även *cirkuläret* till Rouen, Frankrike, skulle försvara sin plats i sådant sammanhang. För brevsamlare för resten ett observandum just med tanke på hur få trycksaksförsändelser som sparats. De flesta gick säkert såsom fallet är i dag direkt i papperskor-
gen.

Ringtypsmärkena

Tandning 14 är tunnsådd. Man märker emellertid ett ovanligt tilltalande 4-öres, ett 20-öres märke i blekröd färg och ett 20-öres i blekorange nyans, ett dubbeltryck 20/20, trestrip av 24-öres och av samma valör en a-nyans. 50-öres är inte vackert men visas, eftersom det har blå stämpel, d v s man har där använt sig av felaktig färgdyna.

Rek-brevet med 30 öre från 1877 har antagligen innehållit pengar och är intressantast på *baksidan*. Adressaten har tydligen haft anledning festa om eller vad sägs om följande blyertsanteckning på kuvertets baksida:

2 cognack	25
Middag	75
Qväll	75
Toddy	1.50
Logie	50
Frukost	75
	1.50
	6.00

Eftersom sista utgiftsposten inte fått någon förklaring, bottnar detta kanske i att Pettersson velat vara *diskret*.

Tandning 13-delen har varit lättare att få fram. Av särskilt värde och givetvis särskilt intressant är *feltrycket 20/Tretio*.

Tjänste- och lösenmärkena har jag tagit in i deras kronologiska sammanhang.

Ett av de mest tilltalande tjänstemärkena är ett 24-öres, under vilket jag antecknat, att det är en gåva från min gamle vän *Franz Obermüller*, som bidragit även med andra objekt.

Hjalmar Zacco var med och sålde *gula treskillingen* under sin skoltid. När Z berättade detta inte bara en utan flera gånger, fick jag den uppfattningen, att han talat om för Backman, att man kunde sälja gamla frimärken för goda pengar och att som resultat härav den affären kom till stånd.

Backman köpte och bjöd på munkar efter affärens genomförande, och Zacco satte i sig så många, att han hade ont i magen flera dagar efteråt.

När Z var i berättartagen en kväll på Föreningen Samlarens sammanträde på Apelbergsgatan, berättade han också om hur han 1891 fått i uppdrag av en av frimärkshandlarna i Stockholm att skaffa fram *lösenmärken*, innan

dessa vid årets slut skulle återlevereras till frimärksförrådet. Hjalmar Zacco gjorde bl a en resa upp över Norrland och berättade livfullt om sina intryck. Bl a hade han besökt PITEÅ, där han blev vänligt emottagen i sin egenskap av posttjänsteman. Han blev där också i tillfälle att stämpla ned 13-tandade 24-öres violett.

Jag har under åren sett spår av Z:s resa. Partier av de PITEÅ-stämplade märkena liksom även av andra har ibland synts på marknaden. I min samling ingår fler 24-öres än av något annat märke i serien.

Gamle Z — han dog vid 96 års ålder — hade mycket att berätta för alla yngre. Han brukade avsluta historien om lösenmärkena med att tala om, att resan gett honom ett netto av 800 kronor- »och dom pengarna, Du, dom satte jag sprätt på i Köpenhamn». Det framgick med all tydlighet, att han där som man säger »slagit runt». Han var ju ung den gången, och livet bestod inte bara av frimärken.

Det lösenbrev från 1871 som finns med visar enligt dåvarande bestämmelser 18 öres lösen, erlagt med ett 12-öre vapen och ett lodrätt par 3 öre lejon.

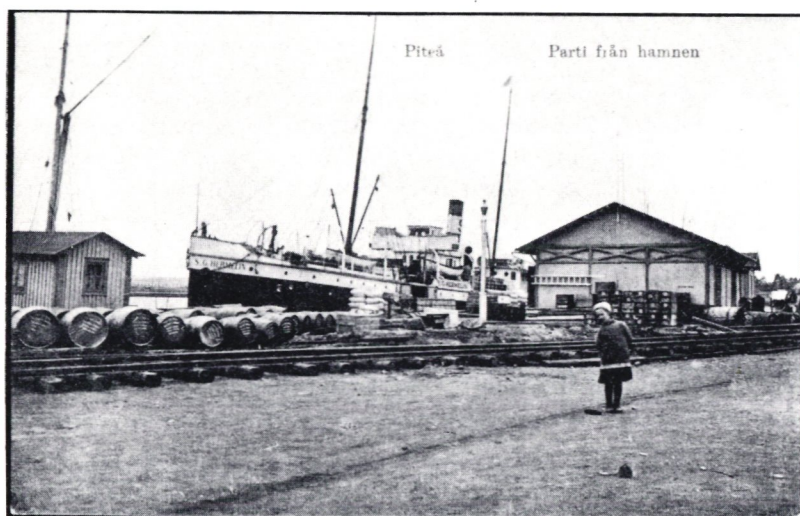
Det är kanske något oriktigt att kalla detta ett PITEÅ-brev, eftersom det inte bär PITEÅ-stämplor. Märkena är i stället makulerade med stämpel STOCKHOLMS K:K. Det är sänt med båt från min hemstad av handelsmannen och »patronen» Hedquist, som talar om att mjölleveransen var 10 säckar större än fakturan visade. Kanske tyckte han just därför, att Stockholmsleverantören kunde stå för portot.

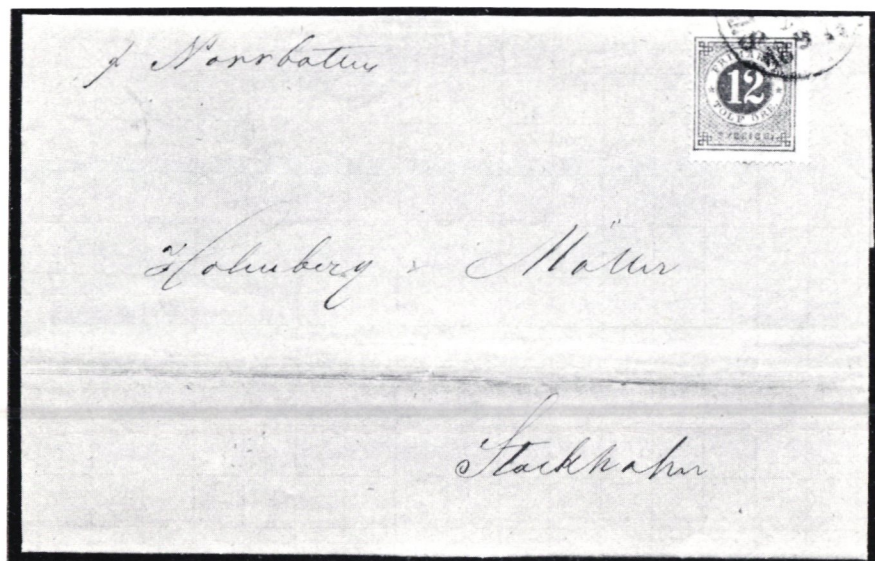
Lösen erlagt med 18 öre och felande porto jämte aviseringsavgift antecknad uppe t v (gällde under perioden 25.3.1871 — 31.12.1873). Sedan kom lösenmärkena.

Båttrafiken var förr av större betydelse än nu

En stad som PITEÅ och förresten alla kuststäderna norröver var förr starkt beroende av båttrafiken, alldeles särskilt innan man fick järnvägsförbindelse.

En idyll från omkring 1915

Med båten »Norrbotten» från Piteå till Stockholm, där brevet stämplats

Viktigaste båtarna var alltid första båten på våren och sista på hösten. Med den sistnämnda skulle handlarna så långt möjligt förse sig med varor utifrån för den kommande långa vintern. När våren kom, hade det ibland hunnit bli brist på t ex mjöl.

Min gamle vän och förre medarbetare *Bo Castegren* sände för en tid sedan det vykort från PITEÅ hamn, som här visas. Jag har försökt datera det till omkring 1915 – 1920. Det visar ångaren S G Hermelin (av folkhymorn kallad »sakta går Hermelin«). I förgrunden ser man gods som lossats och som skall lastas liksom också järnvägsspåren – ett minne blött, sedan järnvägen lades ned. Motivet är hämtat från södra hamnen, då normal tilläggsplats. Staden har från den idyll den en gång var vuxit ut till en industristad av betydelse. Numera har man en djuphamn vid Haraholmen, som möjliggör sjöfart avsevärt längre tid av året. Postbefordran per båt tillkom på 1830-talet.

Bland de båtar jag sett eller hört talas om var just »S G Hermelin«, »Norra Sverige«, »Norrbotten«, »Örnsköld«, »Piteå«, »Luleå«, »Thule« och »Njord«. Om jag inte misstar mig, var »Njord« särskilt uppskattad. Den tog också passagerare på sina resor. En färd från t ex Stockholm till en Norrlandshamn lär ha varit en upplevelse för även mycket kräsna resenärer.

Man kan bara beklaga, att båtarna inte var utrustade med poststämplars såsom fallet var t ex i Norge, där ju båtstämplarna utgör ett högst omhuldat samlingsområde.

När järnvägen en gång tillkom, övertog den definitivt båtarnas roll för transport av post.

Det mesta av de modernare märkena behöver monteras.

Ett par objekt, som kan vara värda omnämnande:

Ett 4-strip med *tête-bêche*, som jag råkade finna under en resa i England.

Tête-bêche

Det andra objektet är ett vanligt 65 öre medaljong. Det intressanta är stämpeln: 27/26 1920!

Han kom nog direkt från skärgårn!

Jag har en helt egen teori om hur den här stämpeln kommit till. Precis som när det gällde *postmästare Bergh* på 1670–80-talen kan man väl tänka sig, att den här postmannen **tyckte om att vara i skärgårn**. Tänk Er de ljusa nätterna vid midsommartid däruppe — på den tiden, när midsommaren inföll på bestämda dagar i juni — den 24 och 25. Vem vill inte göra vackra sommarnätter till dag, och det är väl klart, att man kan bli litet trött efter allt nattvaket. Visst kan det vara svårt komma ihåg, om det är den 26 eller 27, när man skall sätta igång att arbeta på morgonen. Och det här med månaden var ju litet förargligt. Förresten är det väl inte alls säkert, att han **fiskade** hela tiden — eller hur?

När jag fyllde 50 år 29 nov 1960, blev jag enormt uppvaktad av vänner och bekanta. Enbart brev och telegram fyller flera pärmar. Presenterna var också många, men det som kanske glädde mig allra mest var ett frimärke, som sänts från *Nils E Bouveng* i Eksjö, en vän och kund sedan många år. Det var det 10 öre Oscar, som här visas. Märket är stämplat på min födelsedag — men inte bara det — utan i PITEÅ!

Trots idogt letande hade jag själv inte lyckats finna min födelsedagsstämpel vid mer än två tillfällen, i ena fallet just på ett 10 öre Oscar och i andra fallet på ett norskt frimärke. Däremot har jag aldrig träffat på ett PITEÅ-stämplat märke, som varit makulerat ens i närheten av min födelsedag.

Märket ifråga har fått pryda avslutningen av min lilla artikel.

Ett praktexemplar!